שלמה גזר לקדשים ואתו אינהו וגזור אף לתרומה, גופא אמר רב יהודה אמר שמואל י"ח גזרו ובי"ח נחלקו והתניא הושוו: בו ביום נחלקו ולמחר הושוו

חזרו בהם ב"ה

גופא אמר רב הונא בג' מקומות נחלקו שמאי והלל: שמאי אומר מקב חלה והלל אומר מקביים וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא קב ומחצה חייב בחלה, משהגדילו המדות אמרו חמשת רבעים קמח חייבין בחלה, ר' יוסי אומר ה' פטורין ה' ועוד חייבין: ואידך הלל אומר מלא הין מים שאובים פוסלים את המקוה שחייב אדם לומר בלשון רבו שמאי אומר תשעה קבין וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה עד שבאו ב' גרדיים משער האשפה שבירושלים והעידו משום שמעיה ואבטליון שלשה לוגין מים שאובין פוסלים את המקוה וקיימו חכמים את דבריהם: ואידך שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן והלל אומר מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעט ע"י מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעט על יד מעת לעת ותו ליכא והאיכא הלל אומר לסמוך ושמאי אומר שלא לסמוך כי קאמר רב הונא היכא דליכא פלוגתא דרבוותא בהדייהו והאיכא הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר והלל אומר לא הוכשר בר מיניה דההיא דהתם קא שתיק ליה הלל לשמאי: יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית: והא רבנן דשמנים שנה גזור דאמר רב כהנא כשחלה ר' ישמעאל בר' יוסי שלחו לו ר' אמור לנו ב' וג' דברים שאמרת(א) (לנו) משום אביך, שלח להם כך אמר אבא ק"פ שנה עד שלא חרב הבית פשטה מלכות הרשעה על ישראל פ' שנה עד שלא חרב הבית גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית מ' שנה עד שלא חרב הבית גלתה לה סנהדרין וישבה לה בחנויות למאי הילכתא א"ר יצחק בר אבדימי לומר שלא דנו דיני קנסות, דיני קנסות ס"ד? אלא אימא שלא דנו דיני נפשות, וכי תימא בפ' שנה נמי אינהו הוו והתניא הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן *(לפני) הבית מאה שנה ואילו יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן הוו קדמי טובא?

אלא

ולמחר הושוו. שחזרו בהן ב"ה: **קב ומחצה**. ירושלמי' שהן ז' לוגין וביצה וחומש ביצה למדה מדברית והוא עומר לגלגולת עשירית האיפה שחייב בחלה כדכתיב עריסותיכם כדי עיסת מדבר והוסיפו שתות בירושלים כמלא שש מדבריות נכנסות בחמש ירושלמיות ולוג הנשאר וביצה וחומש ביצה עולין ללוג ירושלמי שהלוג מדברי ששה ביצים נכנסין בחמשה ביצים גדולים כמלא הלוג חסר ביצה גדולה תן ביצה וחומש ביצה תחת ביצה גדולה שהחומש הוא שתות מלבר [טוסף] על הביצה כמלאו ששה ביצים גדולים שהן לוג גדול הרי הן ששה לוגים ירושלמי' דהן קב ומחצה: **משהגדילו המדות**. היא מדת צפורי שעודפ' שתות על ירושלמית* כמלאו הו' לוגין ה': **ה' רבעים**. לוגין שהן רביעית הקב: **חמשה ועוד חייבין**. דסבר רבי יוסי מדה מדברית היו ביצים גדולים משלנו והכי נמי א"ר יוסי בעירובין בפרק כיצד משתתפין (דף פג:) כמה שיעור חצי פרס שני ביצים שוחקות והתם מפרש הכי ועוד אחד מכ' בביצה לכל ביצה: **הין**. י"ב לוג: **פוסלין**. אם נפלו לתוכו קודם שנשלם אבל אם נשלם שוב אינו נפסל ואפילו המשיך לתוכן אחרי כן אלף סאה: **שחייב אדם כו'**. כלומר "הין" אינו לשון משנה אלא לשון תורה אלא כך שמעה מפי שמעיה ואבטליון, ורבותי מפרשין [בלשון] משה רבינו ולבי מגמגם שהרי בכמה מקומות לא הקפיד על כך: **שני גרדיים משער האשפות**. במסכת עדיות* מפ' למה הוזכר שם אומנותם ושם מקומם לומר שלא ימנע אדם עצמו מבית המדרש שאין לך אומנות פחותה מגרדי שאין מעמידין ממנו לא כהן גדול ולא מלך כדאמרינן בקדושין (דף פב.) ואין שער בירושלים פחות משער האשפות והכריעו בעדותן כל חכמי ישראל: **כל הנשים**. הרואות דם: **דיין שעתן**. לטמא טהרות משעת ראייתן ואילך: **מפקידה לפקידה**. למפרע בדקה היום ומצאתה טהורה ובדקה לסוף שבוע ומצאתה טמאה חוששין למגעה מבדיקה ראשונה ואילך שמא עם סילוק ידיה ראתה: **מעת לעת ממעט על יד מפקידה לפקידה**. שני זמנים הוזכרו בה למפרע להלך אחר הקל שבהן אם מפקידה לפקידה יתר על מעת לעת הלך אחר מעת לעת ואם מעת לעת יתר על מפקידה הלך אחר הפקידה: **ממעט על יד**. ממעט אחריו: **לסמוך**. פלוגתא היא *דב"ש וב"ה גבי מביאין נדרים ונדבות וסומכין בי"ט: **כי קאמר רב הונא היכא דליכא פלוגתא דרבוותא**. שלש מקומות שאמר רב הונא לא נחלקו בהן רבותיהן הראשונים אבל סמיכה כל האבות ב"ד (ב) והנשיאים מיוסי בן יועזר עד הלל נחלקו בה במסכת חגיגה: **הבוצר**. ענבים לדורכן בגת דאילו הבוצר לצימוקין, משקה היוצא מהם אין מכשירים דלא ניחא ליה: **שמאי אומר הוכשרו**. ביין הנדלף מהן על גביהן ואע"ג דאזיל לאיבוד לארץ שותת מן הסלים גזירה שמא יבצרנו בקופות מזופפות כדמפרש לקמיה (דף יז.): **בר מיניה**. ולא עמד במחלוקתו כדתניא בפרקין (שם) אותו היום היה הלל כפוף כו': **מלכות**. הרשעה רומי: **פשטה**. התחילו לכובשן: **הלל ושמעון**. רבן שמעון בנו של הלל היה: **ורבן גמליאל**. הוא רבן גמליאל הזקן: **ושמעון**. הוא (ג) רבי שמעון הנהרג עם הרוגי מלכות והוא היה אביו של ר"ג דלעריה לרבי יהושע בן חנניה (ברכות פ"ד דף כז:) ושעשה מחלוקת עם ר"א בן הורקנוס (ב"מ פ"ד דף נט:): **בפני הבית**. בעוד הבית קיים: **ק' שנה**. אחרונים שלפני החורבן התחיל נשיאותו של הלל ופרנסו אלו ארבע דורות ק' שנה אלמא הלל קודם לחורבן ק' שנה: **ואילו יוסי בן יועזר**. קדים להלל כמה דורות במסכת אבות:

אתו

אלא שלמה גזר לקדשים. תימה דבפ"ק דפסחים (דף יט: ושם) קאמר רבי עקיבא זכינו שאין טומאת ידים במקדש ופריך ולימא שאין טומאת ידים וכלים במקדש ומשני רב יהודה ידים קודם גזירת כלים נשנית א"ל רבה והא תרווייהו בו ביום גזרו דתנן הספר והידים והכלים כו' והשתא מאי קפריך רבה והא ידים דקדש דמיירי התם שלמה גזר וכלים גזרו ב"ה דבר ויש לומר דר"ע א"ח דבר קאי שהיה מחדש וה"ק זכינו שכשעסקו ב"ה דבר בדיני ידים שלא רצו לגזור טומאת ידים במקדש ורב יהודה דשני ידים קודם גזרת כלים נשנית דהיינו בימי שלמה ולהכי לא נקט ר"ע אלא ידים משום דלעולם הוי (ד) זה זכות במקדש אפילו בימי שלמה אפילו הכי חוזר ומקשה לו רבה והא תרווייהו כו' משום דלא משמע ליה לישנא הכי:

שלמה גזר כו'. והשתא לא הוי צריך לשנויי דאינהו גזור ולא קבלו מינייהו אלא אינהו גזור לתלות כו' ואיצטריך למימר דידים דגזור שלמה תחלתן לשריפה אלא משמע ליה דקאי אילפא א"ח דבר [ת"י]:

שמאי אומר מקב לחלה הלל אומר מקביים. בירושלמי מפרש טעמא דשמאי והלל משום דאיפה י"ח קבים ועשירית מלבר היינו ב' קבין ובאותו שיעור צריך להפריש חלה להלל ושמאי סבר דצריך ב' חלות לעומר שהיו עושין ממנו ב' אכילות אחת בבוקר ואחת בערב וכשיעור אכילה אחת חשיב שמאי עיסת מדבר: **רבי** יוסי אומר ה' פטורין ה' ועוד חייבין. דקסבר ראשית עריסותיכם שכשיפרישו חלה שעדיין ישאר כדי עיסת מדבר והור"ת דאין למחוק בפרק כלל גדול (לקמן דף עז.) ובפ' אלו עוברין (פסחים דף מח.) דמייתי התם חמשה רבעים ועוד חייבין בחלה דאתיא כר' יוסי*:

אלא שלא דנו דיני נפשות. תימה דוקמת ועלית אל המקום דדרשינן מיניה (סנהדרין יד: פז.) מלמד שהמקום גורם לא כתיב אלא בזקן ממרא ובזקן ממרא גופיה לא כתיב אלא בהמראתו שצריך שימרה עליהם במקומן אבל לדונו יכול אע"פ שאין ב"ד הגדול בלשכת הגזית ואין נראה לומר דבעינן שיהיו במקומן בשעת עבירה כמו בזקן ממרא דהא בזקן ממרא לא על המראתו לבד מיחייב אלא עד שיחזור לעירו ועשה כהוראתו והא לא כתיב מקום ועוד דלא מצינו בשום מקום שהיו בודקין אם היו ב"ד בלשכת הגזית בשעת עבירה אם לאו*:

אתו

קיד א מיי' פ"ח מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ח:

קטו ב מיי' פ"ו מהלכות בכורים הלכה טו סמג עשין קמא טור שו"ע או"ח סימן תנו סעיף א וטור שו"ע יו"ד סימן שכד סעיף א:

קטז ג מיי' פ"ד מהלכות מקואות הלכה ב סמג עשין רמח טור שו"ע יו"ד סימן רא סעיף טו:

קיז ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת משכב ומושב הלכה ד סמג עשין רמג:

עדיות פ"א מ"ב

נמלא הו' לוגין חמש שהן ה' רביעי הקב שהקב ד' לוגין כצ"ל וכ"ה בפי' הברטנור' [אולם לפי הגה' מהרש"ל לוגין ה' הוא ס"ד כאשר לפנינו וכ"ע ובד"ה ה' רבעים צריך למחוק אות ה' וכ"ה בדפוס ישן]

עדיות פ"א מ"ג

[ברכות מז. וש"נ]

חגיגה טז.

[בתוספ' פ"א]

[לקמן יז. ע"ז לט: חולין לו:]

עדיות פ"א מ"א מס ב.

ע"ז ח:

[וע"ע תוס' עירובין פג: ד"ה שבעה ותוס' פסחים מח: ד"ה חמשה]

[נ"ל בפני]

[וע"ע תוס' ע"ז ח: ד"ה עלמד כו' ותוס' סנהדרין יד: ד"ה מלמד]

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר שמואל בג' מקומות נחלקו שמי והלל שמי אומר מקב חלה כו' וכולן מפורשים במשנתנו בתחלת עדיות והיא מסכת בהירתא: **ארץ** העמים יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו על

נושא

מי גזר טומאת ארץ העמים.

(עד דף 16:)

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וג' דברים שאמרת משום כצ"ל ותיבת לנו נמחק: (ב) רש"י ד"ה כי קאמר וכו' האבות ב"ד עם הנשיאים וכו' במסכת חגיגה כ"ב פ' אין דורשין דט"ז סוף ע"א: (ג) ד"ה ושמעון הוא שנקרא רשב"ג הנהרג עם הרוגי: (ד) תוס' ד"ה אלא וכו' הוי זכות זה במקדש:

רב נסים גאון

מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה שיעור ההין י"ב לוג והקב יש בו ד' לוגין הנה במ' קבין ל"ו לוג ופירושן מבואר במס' עדיות ובתלמוד בפרק ערבי פסחים וקבא מנלן דארבע לוגי הויא דתניא (עדיות פ"א) הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה וכמה הין י"ב לוג שמי אומר פ' קבין שהן ל"ו לוג אלמא קבא ארבעה לוגי הויא ולוגא מנלן דארבעה רביעתא הויא דתניא (מנחות דף פט) הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין לוג וחצי לוג ורביעית אלמא לוג ארבעה רביעיתא הויא ובגמרא דשתי מדות אמרו (שם דף פט) והין תריסר לוגי הוי דכתיב יהיה זה זה בגימטריא י"ב לוגי הואי:

נושא/מבנה

ג' מקומות נחלקו שמאי והלל

• שיעור חיוב חלה

• שיעור מים שאובים הפוסלים במקוה

• טומאה למפרע בנדה

מבנה

והאיכא - קושיות

והא יש עוד מחלוקות

שמאי והלל רק ג'

*סוגריים לשון זילוג להקל על הקורא

דתוכם הלשון בגמ' תיקון